Mlade raziskovalke in raziskovalci

15. marec 2022

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport
Masarykova cesta 16
1000 Ljubljana

Zadeva: Pobuda za izboljšanje plačilnih pogojev mladih raziskovalk in raziskovalcev

Mladi raziskovalci in raziskovalke, katerih usposabljanje financira Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije (ARRS), naslavljamo na Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Ministrstvo za javno upravo ter na ARRS problematiko nizkih plač skupaj s predlogi za reševanje le-te.

Vse več institucij, ki zaposluje mlade raziskovalce, ima problem pri iskanju novih kadrov, saj trenutne plače niso konkurenčne tistim, ki jih lahko študentje dobijo v primeru zaposlitve v zasebnem sektorju. Problem je že izpostavil novi rektor Univerze v Ljubljani prof. dr. Gregor Majdič na Državnem svetu, kjer je dejal: "Raziskovalci in visokošolski učitelji delamo iz entuziazma, ampak vsi delamo pa končno tudi za to, da živimo, da dobimo plače." Izpostavil je, da imamo na Univerzi v Ljubljani resen problem, saj članice, kot so UL MF, UL BF in UL FRI, zelo težko dobijo kader. Problem, kot pravi, izvira iz dejstva, da: "z našimi plačami nismo več konkurenčni gospodarstvu ali tudi drugim delom javnega sektorja" [1]. Naj dodamo, da zgoraj naštete članice niso edine, ki imajo problem s pridobivanjem novih mladih raziskovalk in raziskovalcev, sem lahko štejemo tudi UL FGG, UL FS in še katere.

Če je leta 2008 neto plača mladega raziskovalca znašala skoraj 110 % povprečne neto plače za leto 2008, znaša danes ta odstotek le še približno 80 %. Da bi bila porušitev razmerja plač mladih raziskovalcev v zadnjem obdobju še bolj očitna, pa smo se namesto ohranitve prej omenjenih 10 % nad povprečno neto plačo tekočega leta trenutno znašli v situaciji, ko je naša neto mesečna plača le še nekaj več kot 10 % višja od neto mesečnega zaslužka študenta z 8-urnim delavnikom in minimalno študentsko urno postavko.

Namen programa mladih raziskovalcev je pridobiti najboljše študente, ki bodo nadaljnja štiri leta posvetili raziskovanju. S trenutnimi plačami je težko le te zadržati v akademskem svetu. Številni študentje po zaključku drugostopenjskega študija odidejo tudi v tujino, za kar so lahko velikokrat razlog tudi boljši plačilni pogoji ter večja možnost nadaljnje zaposlitve. Izboljšanje delovnih pogojev ni samo v prid mladim raziskovalkam in raziskovalcem, temveč tudi mentorjem ter institucijam. Dvig plač bi posledično zvišal zanimanje za nadaljevanje študija na 3. stopnji, bodisi kot mladi raziskovalec bodisi kot doktorski študent oz. študentka, zaposlena na projektu, ki ga financira država. S tem bi ustvarili konkurenčnost med kandidati, mentorjem pa bi omogočili možnost izbire najprimernejšega kandidata, kar bi hkrati dvignilo kakovost visokošolskega izobraževanja.

Zaradi naštetih problemov se mlade raziskovalke in raziskovalci različnih institucij obračamo na pristojna ministrstva s sledečim predlogom:

Dvig plač na nivo, ki ustreza 110% deležu povprečne mesečne plače v RS

Obrazložitev:

Med leti od 2008 do 2022 se je plačni razred mladih raziskovalk in raziskovalcev spremenil le enkrat in sicer leta 2018 s 30. na 32. plačni razred. To pomeni, da smo v letu 2021 dobili na

mesec 1.485,46 EUR bruto (1.002,98 EUR neto). Glede na podatke SURS je povprečna slovenska bruto plača decembra 2021 znašala 2.064,12 EUR, predvsem zaradi zvišanja plač v zasebnem sektorju [2]. Prav tako vidimo za plače v skupini P - izobraževanje, da je bila povprečna bruto plača malce nad 2000 EUR, iz česar lahko sklepamo, da smo mladi raziskovalci občutno pod povprečjem tako v Sloveniji kot v svojem sektorju. Poleg tega so se v zadnjih letih občutno zvišali vsi življenjski stroški. Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije je v letu 2021 letna inflacija znašala 4,9 %. Hrana se je podražila za 4 %, toplotna energija za kar 70,9 %, cene tekočega vzdrževanja stanovanj pa za 5,7 %. Po podatkih GURS naj bi se cene nepremičnin od leta 2015 v Sloveniji dvignile za 35 %, v Ljubljani celo za 60 %. Za višino najemnin sicer ni podobnega uradnega podatka, a vsaj dva različna vira na osnovi spletnih oglasov ocenjujeta, da se je najem bliskovito podražil, zlasti v Ljubljani. Med letoma 2011 in 2019 naj bi se mesečni najem za dvosobno stanovanje dvignil s približno 611 EUR na 920 EUR, kar niti ne upošteva porasta v zadnjih dveh letih. Trend višanja najemnin zaenkrat ne kaže, da bi se umiril v bližnji prihodnosti [3, 4].

Zaradi višjih življenjskih stroškov nekateri mladi raziskovalci ob svojem prvotnem delu opravljajo še dodatna dela (tudi izven svoje institucije), s katerimi si zagotovijo dodaten vir prihodkov. S tem svojo energijo in delo preusmerjajo v druge aktivnosti, kar lahko tekom doktorskega usposabljanja slabo vpliva na pričakovani znanstveni doprinos. Menimo, da bi morala osnovna plača zadoščati za normalno preživljanje tekom trajanja zaposlitve ter hkrati biti konkurenčna tisti v zasebnem sektorju.

Menimo, da je potrebno zvišanje plač mladih raziskovalk in raziskovalcev na nivo, ki ustreza 110 % deležu povprečne plače v RS, kar bi pomenilo 1.470,5 EUR neto in bi predstavljalo konkurenčno plačo tržišču. S takšno plačo bi se sicer trenutno uvrstili tik ob plačo asistenta z doktoratom (1.464,92 EUR neto), a se z ozirom na izpostavljene višje življenjske stroške ter komentarje Rektorja in sklepe Rektorske konference Republike Slovenije (RKRS) hkrati zavzemamo za primeren dvig plač tudi pri vseh drugih raziskovalnih in pedagoških delovnih mestih. Poleg tega bi bilo potrebno tudi uvesti variabilni sistem, ki bi omogočal plačilo vseh dodatnih del z nadurami, ki so izven okvira predvidenega dela mladih raziskovalk in raziskovalcev, kot so prekomerno pedagoško delo na visokošolskih zavodih in delo na projektih.

Z izjemo manjšega povišanja v četrtem letu naša plača ostaja enaka skozi celotno trajanje naše zaposlitve. Takšni pogoji so v nasprotju z idejo, da naj bi se na mesto mladega raziskovalca prijavljale osebe, mlajše od 28 let, ki potencialno načrtujejo nakup stanovanja in oblikovanje družine. Višji zaslužek opravičujemo tudi na podlagi dejstva, da smo zaradi pogodbe o zaposlitvi za določen čas kreditno nesposobni oz. ne izpolnjujemo pogojev za odobritev posojila pri bankah. Zaradi prenizkih plač mesto mladega raziskovalca ne bo več prestižna raziskovalna pozicija, za katero se potegujejo najboljši študentje, temveč bodo zanjo lahko kandidirali le še bolje situirani posamezniki, ki si takšno podplačano zaposlitev lahko privoščijo.

S prijaznimi pozdravi,

Jure Starc, UL FGG

Doron Hekič, UL FGG

Luka Gradišar, UL FGG

Vita Zalar, ZRC SAZU

Katarina Sitar, UL EF

Ajda Merkuž, UL EF

Jaka Peternel, UL FS

Jure Mravlje, UL BF

Metka Knez, UL PeF

Jasmin Franza, UL FF

Svit Komel, UL PF

Žiga Krajnik, UL FMF

Ana Baumgartner, UL FFA

Kristijan Lavtižar, UL FA

Visokošolski sindikat Slovenije

VISOKOŠOLSKI SINDIKAT SLOVENIJE
KSS PERGAM

Sindikat vzgoje, izobraževanja, znanosti in kulture Slovenije

SINDIKAT VZGOJE, IZOBRAŽEVANJA, ZNANOSTI IN KULTURE SLOVENIJE
VIZ
GLAVNI ODBOR

Priloga: Podpisi mladih raziskovalk in raziskovalcev

V vednost:

Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije, Bleiweisova cesta 30, 1000 Ljubljana

[1] Državni svet: Posvet o zakonu o znanstveno-raziskovalni dejavnosti, 2021.

[2] Statistični urad RS: Plače zaposlenih pri pravnih osebah, december 2021.

[3] Finance, 2011.

[4] Banka Slovenija: Poročilo o finančni stabilnosti, 2019.